אחדות וריבוי

שם השיעור: מסורת, זיכרון ומנהגים משותפים

רקע למורה על היחידה

היחידה עוסקת במתח שבין אחדות לריבוי בתוך החברה היהודית־ישראלית, ובוחנת כיצד מסורות, שפות, מנהגים וקולות שונים יכולים להתקיים יחד בתוך זהות משותפת. באמצעות שירים, מקורות יהודיים וטקסטים עכשוויים, התלמידים פוגשים ביטויים שונים לזהות יהודית, ולומדים לזהות נקודות מבט מגוונות, להבין את הערכים והרגשות שמאחוריהן ולנהל שיח מכבד סביב מחלוקות ושונות. היחידה מדגישה כי מחלוקת וריבוי פרשנויות אינם בהכרח איום על החברה אלא יכולים להעמיק את ההבנה, החיבור והזהות המשותפת. לאורך הלמידה התלמידים מפתחים מיומנויות של הקשבה, פרשנות, חשיבה ביקורתית וכתיבה דיאלוגית, ומגבשים עמדה אישית תוך הכרה בלגיטימיות של קולות אחרים.

השאלה המניעה

העם היהודי תמיד היה מורכב מקבוצות שונות מאוד. לפעמים זה יצר עושר וחיבור, ולפעמים גם ויכוחים ומתח. ביחידה הזו ננסה להבין: האם כדי להיות עם אחד צריך להיות דומים או שאפשר לבנות שייכות גם מתוך ריבוי ושונות?

מטרות היחידה

לפתח הבנה כי הזהות היהודית־ישראלית בנויה ממסורות ומקולות מגוונים לצד יסודות משותפים; לעודד בירור אישי וקבוצתי של השאלה מה מחבר בין יהודים; לטפח שיח מכבד סביב שונות וזהויות שונות; לחזק שייכות ואחריות חברתית לחיזוק הלכידות בין קבוצות.

מיומנויות מרכזיות

- זיהוי והשוואת עמדות
- קריאה פרשנית של טקסטים וסמלים
- כתיבה רפלקטיבית
- הקשבה פעילה וניהול שיח דיאלוגי
- חשיבה ביקורתית סביב זהות ושייכות
- עבודה שיתופית וגיבוש תובנות משותפות

מטרות ייחודיות לשכבת הגיל

בגיל זה התלמידים מרחיבים את מעגלי השייכות ופוגשים מגוון זהויות ותפיסות עולם. היחידה מחברת בין שאלות הזהות לעולמם האישי, משפחה, קהילה, חברה ישראלית, ומפתחת יכולת להתמודד עם מורכבות תוך הכרה בכך שלשאלות ערכיות יכולה להיות יותר מתשובה לגיטימית אחת.

מפת היחידה

מסורת, זיכרון ומנהגים משותפים (נקודת מבט א')

מטרות השיעור

תוכן	מיומנות	ערכים
בדי להיות עם אחד דרושים יסודות משותפים של מסורת, זיכרון ומנהגים.	התבוננות חזותית ופרשנות, קריאה פרשנית של מקורות, השוואה והכללה, הבעת עמדה ונימוקה	שייכות וזהות יהודית. זיכרון בין דורי, ערבות ושותפות

מבנה השיעור

1 פתיחה (10 דקות)

דרכי הוראה
הצגת תמונות של ליל סדר, נרות שבת, חנובייה, ספר תורה, בר מצווה, משפחה סביב שולחן חג, חגיגות חגים (ראש השנה, ליל הסדר, הדלקת נרות חנוכה, משלוחי מנות וכיו"ב). לשאול: "מה כל התמונות האלה מספרות על האנשים שבתוכן?" "האם לדעתכם יהודים שלא מכירים אחד את השני יכולים עדיין להרגיש קשורים? למה?"

מוקדי לימוד	מיומנויות
• בירור הקשר בין חגים, טקסים וסמלים לבין תחושת שייכות. • העלאת שאלות ראשוניות על תפקידם של מסורות וטקסים ביצירת זהות משותפת.	• זיהוי מאפיינים משותפים בין ייצוגים תרבותיים. • הסקת מסקנות ראשוניות וחשיבה השוואתית. • הבעת תחושות, אסוציאציות וחוויות אישיות בעל פה או בכתב.

תוצר לשלב זה
כתיבה אישית במשך דקה: מה רואים? מה התחושות שעולות? גיבוש עקרונות שעולים בענן מילים כיתתי .

2 גוף השיעור (25 דקות)

מקורות ומשאבי הלימוד - ראה "ספריית תוכן ומקורות"

- "שמות פרק י"ג, פסוק ח — "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ - פסוק על מסירת הזיכרון מדור לדור - יסוד הזהות הבין-דורית.
- ציטוט של יגאל אלון - "דור אשר שום דבר אנושי אינו זר לו... מזדהה עם אחיו בתפוצות ומזוהה במעשיו וביצירתו עם בוני היישוב" .
- ציטוט של אחד העם
- **"שבט אחים ואחיות"**, עידן רייכל - קליפ | מילים

דרכי הוראה
פעילות מרכזית: 1. הצגת כמה משפטים או התמקדות בטקסט נבחר (יגאל אלון, ספר שמות י"ג, אחד העם, השיר "שבט אחים ואחיות"). 2. שאלות נוספות לבירור בכתב ובעל פה: מה קורה כשמיליוני אנשים מציינים את אותו חג? איך חגים יוצרים תחושת "ביחד"? 3. אפשר לסמן בטקסטים משפטים שהתחברנו אליהם יותר, לסמן מילים שמדברות על המשותף, הדומה בינינו. מה הכוח שעולה מהדמיון בינינו? למה חשוב לזכור / לשמר? מה נשמר אצלנו בבית מדור לדור? כיצד זה גורם לנו להרגיש?

מוקדי לימוד	מיומנויות
• בירור תפקידים של מסורת, טקסים, וסמלים משותפים ביצירת תחושת שייכות לעם היהודי. • זיהוי הרעיונות המרכזיים העולים מן המקורות היהודיים והישראליים. • חיבור בין מקורות תרבותיים ועולמם האישי של התלמידים.	• קריאה פרשנית של טקסטים וייצוגים תרבותיים. • איתור רעיונות מרכזיים, מושגים חוזרים ושדה סמנטי. • הבעה אישית בעל פה ובכתב, **תגובת קורא אישי** שבו התלמיד בוחר מקור אחד שנגע בו במיוחד, ומסביר כיצד הוא מחזק לדעתו את תחושת השייכות לעם היהודי.

תוצר לשלב זה
דף תגובת קורא אישי - התלמיד בוחר מקור אחד שנגע בו במיוחד, ומסביר כיצד הוא מחזק לדעתו את תחושת השייכות לעם היהודי.

3 סיכום השיעור (10 דקות)

דרכי הוראה
דיון מסכם ביתתי : • מה חזר שוב ושוב בפתקים שלנו ? • אילו דברים משותפים הופיעו אצל הרבה תלמידים ? • מה למדנו היום על הכוח של חגים, מסורות, סמלים וסיפורים משותפים? • האם מסורת משותפת היא הדבר היחיד שמחבר בין יהודים? • האם אנשים שחוגגים אחרת או כמעט לא מקיימים מסורות, יכולים גם הם להרגיש חלק מהעם היהודי?

מוקדי לימוד	מיומנויות
• גיבוש התובנות המרכזיות של נקודת המבט. • הבנת הקשר בין מסורת, זיכרון ושייכות. • הכנה לבחינת נקודת מבט נוספת.	• גיבוש מסקנות • הכללה וזיהוי רעיונות מרכזיים • רפלקציה • שאילת שאלות להמשך בירור

תוצר לשלב זה
כרטיס יציאה אישי שבו כל תלמיד משלים את המשפט: *"היום הבנתי שמסורות, חגים וסמלים יכולים לחבר בין יהודים משום ש..."*

ספריית תוכן ומקורות

- **שמות פרק י"ג, פסוק ח — "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ"**

"והגדת לבנך ביום ההוא לאמור: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים".

- **ציטוט של יגאל אלון**

"עם שאינו זוכר את עברו, ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל".

- **ציטוט של אחד העם**
- **"שבט אחים ואחיות"**, עידן רייכל - קליפ | מילים

שבילי מורשת | ז' – ח' | אחדות וריבוי |

מתוך ויקיפדיה על פי זכויות יוצרים ויצירה ב AI

מתוך דבריו של איש החינוך והשר לשעבר יגאל אלון

עם שאינו זוכר את עברו,

ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל.

מתוך ויקיפדיה על פי זכויות יוצרים ויצירה ב AI

חזרה למערך השיעור